

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

ÇOMAK - TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no:225/02)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRAZBURG

10 EKİM 2006

İşbu karar Sözleşme'nin 44 § 2. maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecek olup şekli bazı düzeltmelere tabi tutulabilir.

1

Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan 225/02 başvuru no'lu davanın nedeni, Türk vatandaşı İlhan Çomak'ın (Başvuran) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne (AİHM) 20 Kasım 2001 tarihinde, Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlükleri Sözleşmesi'nin (AİHS) 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurudur. Başvuran, İstanbul Barosu avukatlarından S. Ballıkaya ve Çelik tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

1973 doğumlu başvuran İstanbul'da ikamet etmektedir.

Başvuran 29 Ağustos 1994 tarihinde, üzerinde sahte kimlik ve bir tabanca bulundurmaktan dolayı yakalanmıştır. Başvuran Türk hukukunda yasadışı örgüt olan PKK mensubu olmakla suçlanmıştır.

Başvuran, 13 Eylül 1994 tarihinde İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM) Cumhuriyet Başsavcısı tarafından dinlenmiş ve aynı gün DGM yedek hakimi önüne çıkarılmıştır.

Cumhuriyet Başsavcılığı, 20 Ekim 1994 tarihli iddianameyle başvurunu Türk Ceza Kanunu'nun 125. maddesi uyarınca, özellikle bölücü faaliyetlerde bulunmak ve İstanbul bölgesinde orman yangınlarına neden olmakla itham etmiştir. Başvuranın davası 1 Kasım 1994 tarihinde bir askeri ve iki hukuk hakiminden oluşan DGM önünde başlamıştır.

DGM, 15 Aralık 1994 ve 9 Şubat 1995 tarihli duruşmalarda başvuranın savunmasını dinlemiştir.

DGM, 4 Nisan ve 26 Eylül 1995 tarihleri arasında yapılan duruşmalarda başvurunu, diğer sanık ve tanıkları dinlemiştir. DGM, olay tespitine ilişkin video kayıtlarının kendisine sunulmasını da istemiştir. Ayrıca DGM, olay yeri tespit tutanakları hazırlayıp imzalayan polis memurlarının da mahkemeye çıkarılmasını istemiştir.

DGM, 26 Eylül 1995 tarihli duruşmada istenilen video kayıtları mahkemeye sunulduğunu tespit etmiştir.

DGM, 5 Mart, 29 Ağustos, 12 Kasım 1996 ve 21 Ocak 1997 tarihli duruşmalarda tanıkları ve sözkonusu tutanakları hazırlayan polisleri dinlemiştir.

DGM, 21 Ocak, 18 Mart ve 15 Mayıs 1997 tarihlerinde dinlenmek üzere iki tanığın mahkemeye çağırılması kararı vermiştir.

DGM, 10 Temmuz 1997 tarihinde tanıklardan birini dinlemiş ve bu tanık başvuranın dava konusu örgüte mensup olduğunu onaylamıştır.

Cumhuriyet Başsavcılığı, 5 Mart 1998 tarihinde başvuran aleyhinde TCK'nın 125. maddesinin uygulanmasını istemiştir.

DGM, 29 Haziran 1999 tarihli duruşmadan 31 Ekim 2000 tarihine kadar üç hukuk hakiminden oluşan bir heyet olarak toplanmıştır. Ancak dosyada bu dönemdeki DGM'nin adli usul işlemleri konusunda çok az unsur bulunmaktadır.

DGM, 31 Ekim 2000 tarihinde başvuranı TCK'nın 125. maddesi uyarınca bölücü faaliyetlerde bulunmaktan suçlu bulmuş ve ömür boyu hapis cezasına çarptırmıştır. Ayrıca DGM, orman yangınlarına sebep olması hususunda delil yetersizliğinden başvuranın beraatine karar vermiştir.

Yargıtay 21 Mayıs 2001 tarihinde ilk derece mahkemesi kararını onamıştır.

HUKUK AÇISINDAN

I. AİHS'NİN 6Ş1 MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran, usul işlemlerinin bir kısmı boyunca kendisini mahkum eden DGM bünyesinde askeri hakimden bulunması nedeniyle davasının tarafsız ve bağımsız bir mahkeme tarafından görülmediğini iddia etmektedir. Başvuran AİHS'nin 6Ş1 maddesini ileri sürmektedir.

Hükümet, DGM'nin tarafsız ve bağımsız olmamasına ilişkin şikayet konusunda verilen ulusal nihai kararın aynı mahkeme tarafından verilen karar olduğunu ileri sürmektedir. Bu bağlamda Yargıtay'ın bu şikayet konusunda karar vermeye hiçbir şekilde yetkili olmadığını ve dolayısıyla temyiz durumunun düzeltilmesi amacıyla etkili iç hukuk yolu olmadığını savunmaktadır. Hükümet buradan başvuranın ilk derece mahkemesi kararının verildiği 31 Ekim 2000 tarihinden itibaren hesaplanmak üzere altı ay içinde başvurusunu yapmak zorunda olduğu sonucunu çıkarmaktadır.

AİHM, *Özdemir-Türkiye* davasında (no: 59659/00) benzer bir itirazı daha önce reddettiğini hatırlatmaktadır. AİHM farklı bir sonuca varmak için hiçbir gerekçe görmemekte ve dolayısıyla Hükümet'in itirazını reddetmektedir. Bundan dolayı bu şikayet AİHS'nin 35Ş3 maddesi uyarınca açıkça dayanaktan yoksun değildir. Bu şikayet başka hiçbir kabuledilemezlik gerekçesine ters değildir. Dolayısıyla şikayeti kabuledilebilir ilan etmek uygun olacaktır.

Hükümet AİHS'nin 6Ş1 maddesinin ihlal edilmediğini savunmaktadır.

AİHM, *Öcalan-Türkiye* davasında (no: 46221/99), sadece bir kısmı için bile olsa, bir sivilin askeri hakimden oluşan bir mahkemeye çıkarılması durumuna özel ihtimam gösterdiğini ve demokratik toplumda böylesi bir durumun mahkemelerin vermesi gereken güven duygusunu ciddi bir şekilde zedelediğine kanaat getirdiğini hatırlatmaktadır. Daha sonra AİHM, itiraz edilen mahkemenin usul işlemlerinin soruşturma, yargılama ve karar aşamalarının her birinde yasama ve yürütme güçlerinden bağımsız olması gerektiğini vurgulayarak, ilgili ceza davasında daha sonra da geçerli kalan yargılama işlemi yada işlemlerinde askeri hakimden rol alması durumunda, mahkemede daha sonraki yargılamanın meydana gelebilecek şüpheleri yok ettiği ortaya konulmadığı sürece, sanığın, yargılamanın tümünün uygun bir şekilde yapıp yapılmadığı konusunda şüphe duyabileceği sonucuna varmıştır. Daha da açık olmak gerekirse, bir sivil aleyhindeki davada, davanın ayrılmaz parçasını oluşturan yargılama işlemine askeri hakimden katılımı, yargılamanın tümünün tarafsız ve bağımsız bir mahkeme tarafından yürütüldüğü izlenimini ortadan kaldırmaktadır.

AİHM bu davada, iki hukuk ve bir askeri hakimden oluşan DGM önünde başvuran aleyhinde 20 Ekim 1994 tarihinde bir ceza davasının başlatıldığını tespit etmektedir. Askeri hakimden, kovuşturmanın başladığı tarihten yaklaşık beş yıl sonra 29 Haziran 1999 tarihinde

bir hukuk hakimi ile değiştirilmesinden önce, tanıkların dinlenmesi ve başvuranın beyanlarının alınmasına ayrılan esas hakkındaki birçok duruşma gerçekleşmiş ve çok sayıda adli muamele yapılmıştır. Daha sonra yenilenmeyen bu muameleler, askeri hakimin yerine gelen hakim tarafından geçerli kılınmıştır.

Bu koşullarda mevcut dava, sözüedilen *Öcalan* davasından farklı değildir ve AİHM, askeri hakimin yargılama sona ermeden sivil hakimle değiştirilmesinin, başvuranın kendisini yargılamış olan mahkemenin tarafsız ve bağımsız olmamasına ilişkin makul şüphelerini ortadan kaldırdığını kabul edemez.

Dolayısıyla AİHS'nin 6§1 maddesi ihlal edilmiştir.

II. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

A. Tazminat

Başvuran, maddi ve manevi tazminat olarak sırasıyla 191.160 YTL [100.600 Euro] ve 50.000 Euro istemektedir. Ayrıca başvuran, sadece yeniden yargılanmanın yeterli adil tazmini oluşturacağına kanaat getirmektedir.

Hükümet bu iddialara itiraz etmektedir.

AİHM, dava koşullarında ihlal tespitinin yeterli adil tazmin oluşturduğuna kanaat getirmektedir (Bkz. *mutatis mutandis Çiraklar-Türkiye*, 28 Ekim 1998 tarihli karar). Aynı şekilde AİHM için, bu davada olduğu gibi bir kimse AİHS'nin gerekli kıldığı tarafsız ve bağımsız olma koşullarını yerine getirmeyen bir mahkeme tarafından cezaya mahkum edildiğinde, ilgilinin isteği üzerine yeni bir dava yada yargılamanın yeniden başlatılması, tespit edilen ihlalin düzeltilmesi için en uygun yolu teşkil edecektir (Bkz. *Öcalan*).

B. Masraf ve Harcamalar

Başvuran AİHM önünde yapılan masraf ve harcamalar için 5.000 Euro istemektedir.

Hükümet bu iddiaya itiraz etmektedir.

AİHM, elinde bulunan unsurları ve konuya ilişkin içtihadını gözönünde bulundurarak, AİHM önündeki yargılama masrafı için 1.000 Euro'nun başvurana ödenmesinin makul olduğuna kanaat getirmektedir.

C. Gecikme Faizi

AİHM, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puanlık bir artışın ekleneceğini belirtmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, AİHM OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun geri kalan kısmının *kabuledilebilir olduğuna*;
2. AİHS'nin 6§1 maddesinin *ihlal edildiğine*;

3. Başvuranın uğradığı manevi zarar için mevcut kararın tek başına yeterli *adil tazmin oluşturduğuna*;

4. a) AIHS'nin 44 § 2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, döviz kuru üzerinden Y.T.L.'ye çevrilmek üzere Savunmacı Hükümet tarafından başvurana masraf ve harcamalar için 1.000 (bin) Euro'nun miktara yansıtılabilecek her türlü vergiden muaf tutularak *ödenmesine*,

b) Söz konusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda faiz *uygulanmasına*;

5. Adil tazmine ilişkin diğer taleplerin *reddine*;

karar vermiştir.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AIHM İçtüzüğü'nün 77 §§ 2 ve 3. maddesine uygun olarak 10 Ekim 2006 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir